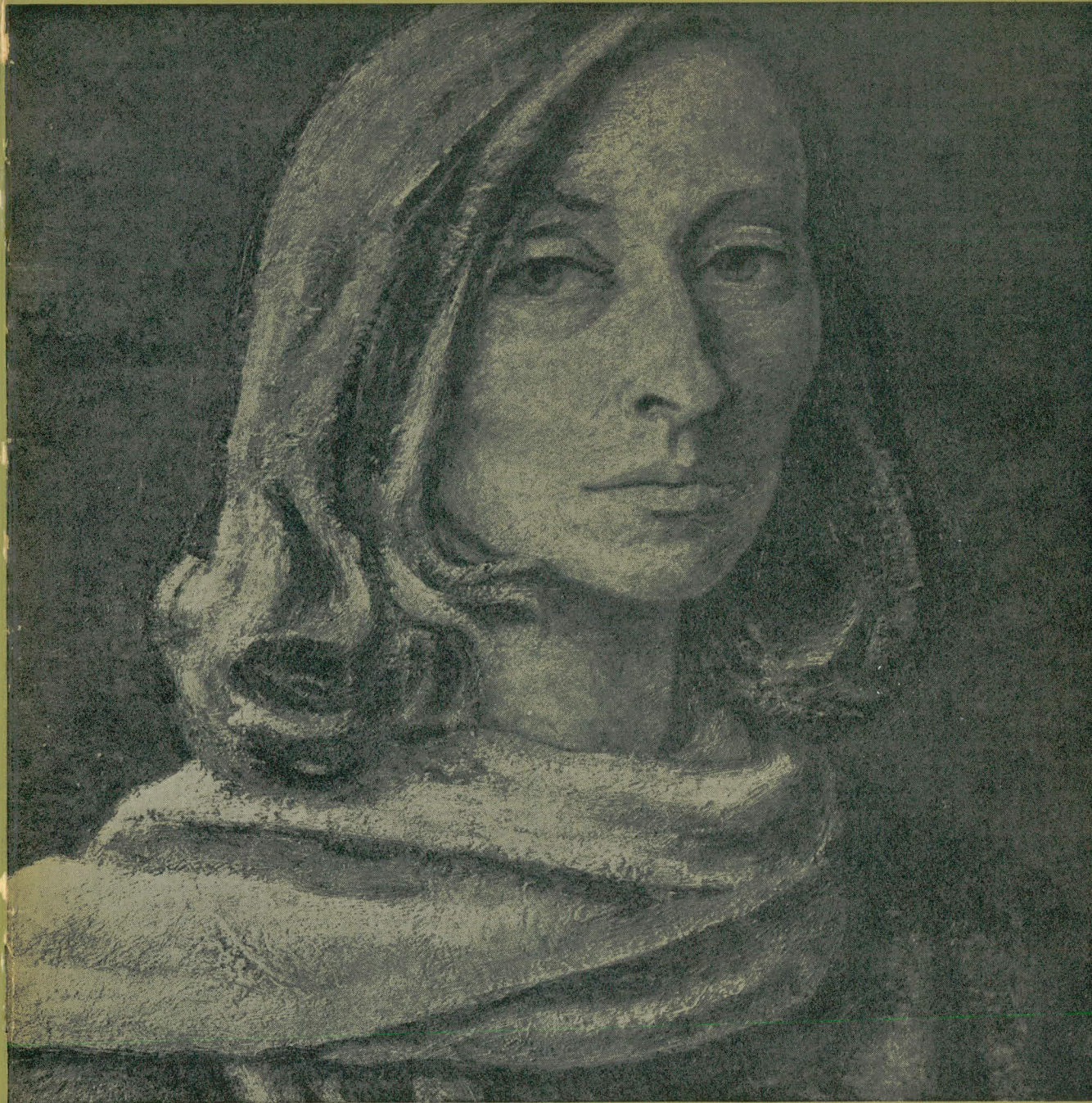

gisèle

VAN WATERSCHOOT
VAN DER GRACHT

Utrecht - Centraal Museum
18 nov. - 16 dec.

1980

GOBELIN

1 „Augurium”, uitgevoerd door weverij „de Uil”, onder leiding van Joke Haverkorn van Rijsewijk, geassisteerd door: Nenne Koch, Jet Teensma en Benedikte Herlufsdatter	1956	240 × 435
2 „Metamorfose”, ontwerp voor een gobelin	1956	210 × 100

SCHILDERIJEN

3 Zelfportret met capuchon	1948	doek	68 × 48
4 Martha	1948	„	100 × 80
5 De Drie Gratiën	1948	„	22 × 27
6 Witte kruik met druiven	1948	„	41 × 51
7 Sophia	1948	„	95 × 75
8 Dubbel zelfportret	1948	„	48 × 67
9 Gebroken gele kruik	1949	„	50 × 40
10 Harlekijnen	1949	„	70 × 51
11 Meisje voor de spiegel	1950	„	60 × 50
12 Simon	1950	„	62 × 44
13 Zelfportret met penselen	1950	„	80 × 60
14 Manuel	1950	„	76 × 66
15 Vrouw aan het venster	1950	„	126 × 96
16 Jaap	1952	„	90 × 60
17 Charles Wentinck	1952	„	100 × 60
18 Elephas	1952	„	100 × 50
19 Feesttafel met vis	1952	„	100 × 50
20 Dieter	1952	„	80 × 40
21 Aureel	1952	„	77 × 63

ten geleide

Een tentoonstelling van het oeuvre van Gisèle van Waterschoot van der Gracht behoort tot de zeldzaamheden. Zij werkt onafhankelijk en teruggetrokken en heeft zich bij geen kunstenaarsvereniging aangesloten, waardoor men haar werk op collectieve manifestaties niet aantreft.

Na haar tentoonstellingen in New York (1946) en Amsterdam (1947) is het thans de eerste keer, dat zij wederom met haar werk voor het voetlicht treedt. Het verheugt ons, dat zij daartoe Utrecht heeft willen uitkiezen. Aanleiding tot deze expositie was de opdracht een groot gobelin te ontwerpen voor het nieuwe m.s. Statendam van de Holland-Amerika Lijn, welk wandkleed, geweven door enige even jeugdige als talentvolle weefsters, de ereplaats op de tentoonstelling inneemt.

Gisèle van der Gracht is een veelzijdig kunstenaar. Schilderes, glazenierster, gevoelig tekenares, gaat haar belangstelling ook sterk uit naar de literatuur. Voor haar is het even opwindend een goed gedicht, de schildering met het woord, te lezen, als een geslaagd schilderij te zien. Het is ook geen toeval, dat het tijdschrift „Castrum Peregrini” in haar huis ontstond.

Zeer sterk boeit haar de monumentale glasschilderkunst. Haar kunst heeft zich verbreed door het moeten attaqueren der moeilijkheden van de grote composities. Zij vindt een aansporing in het elan van het doek naar het glas, in deze wisseling van materie. Men ziet, dat in haar werk deze beide vormen van schilderkunst elkaar aanvullen, dat de mogelijkheden van het kleurenspeel van het gebrandschilderd glas haar schilderijen ten goede komen en omgekeerd, dat het menselijk gebaar en de expressie der schilderijen haar van voordeel zijn bij het ontwerpen van haar glasvensters.

Ofschoon het portret heden wellicht iets minder op de voorgrond treedt, wordt Gisèle van der Gracht zeer door het menselijk gelaat en door het wezen van haar model bezig gehouden, hetgeen telkens weer uit haar werk blijkt.

Naast haar schilderijen zien wij haar fijne pentekeningen, die een zeer persoonlijk handschrift tonen.

Mogen degenen, die haar bewonderen, opnieuw van haar werk genieten en degenen, die haar nog niet kennen, de bekoring ondergaan, die van haar kunst uitgaat.

Dr. M. Elisabeth Houtzager
Directrice Centraal Museum

levensdata

- 1912 Geboren te 's-Gravenhage.
- 1914 Vertrek met haar familie uit Nederland.
- 1914-1929 Verblijf in de Verenigde Staten, waar de werkkring van haar vader aanleiding wordt tot vele reizen, die zich van New York tot Californië en van Texas tot Canada uitstrekken.
- 1929 Terugkeer naar Europa, bezoek aan Oostenrijk, het land waar haar moeder geboren is.
- 1930-1933 Verblijf te Parijs, waar zij eerst werkzaam is als leerling van Edouard-Léon, maître-graveur, en later als élève libre van de Ecole des Beaux Arts.
- 1933 Verblijf met haar ouders te Wijlre, Zuid-Limburg.
- 1934 Opnieuw naar de Verenigde Staten.
- 1935 Terug naar Nederland, waar zij de glazenier Joep Nicolas ontmoet. Uit bewondering voor diens werk wordt zij zijn leerling en medewerkster.
- 1935-1940 Atelier te Leeuwen, bij Roermond.
- 1939 Vertrek van Joep Nicolas naar de Verenigde Staten. Thans geheel zelfstandig; eerste opdrachten: zeven ramen, elk van vijf meter hoog, voor de Bedevaartkerk te Oostrum.
- 1940 Tijdelijk verblijf te Bergen, waar zij o.a. het portret van A. Roland Holst schildert. Vestiging te Amsterdam.
- 1941 Eerste tentoonstelling van schilderijen bij Carel van Lier te Amsterdam, gevolgd door een tweede expositie bij Martinus Liernur te 's-Gravenhage.

katalogus

onverwant aan onze machines zijn geweest. De kunstenaar van vandaag, ook al weet hij weinig of niets van atoomonderzoek, registreert vormen en spanningen, die nog naamloos zijn, behalve wellicht in de laboratoria van het verstgevoerde onderzoek. Daar alleen kan men een vormenwereld vinden, verwant aan die onzer musea voor moderne kunst.

Er is veel navolging. De constructies van de één worden overgenomen door de ander. Dat is in zoverre onbelangrijk, als het meer om de keuze van het na te volgen voorbeeld gaat, dan om de navolging op zichzelf. Wat mij betreft: omgeven als ik ben door bevreemdende vormen, ga ik onopvallend mijn met mos begroeide weg en probeer een ogenpaar, een gebaar, een vrucht te verwerkelijken. Het ongeziene vorm te geven is één ding; het geziene een nieuwe vorm te geven een ander.

In het laatste, het mijne dus, is het vandaag misschien nog moeilijker. Men stelt zich aan groter gevaar bloot. Doch daarbij denk ik aan het woord van Beckmann „Das Malen ist eine schwierige Sache”. Het mag niet anders dan moeilijk zijn.

Een ander woord van Beckmann begeleidt mij eveneens: „. die Farbe ist dem Leben untergeordnet, und vor Allem der Behandlung der Form. Zuviel Nachdruck auf der Farbe auf Kosten der Form, — der Raum träte doppelt in Erscheinung auf der Leinwand, und das Ganze näherte sich dem Kunstgewerbe”.

15.X.1956.

- 1943 Ontmoeting en vriendschap met Max Beckmann. Het werk van Beckmann maakt vooral door zijn compositie en zijn symbolisme grote indruk op haar.

- 1946 Lezingen te New York over het leven der Nederlandse kunstenaars tijdens de bezetting. (Deze werden georganiseerd door de Netherlands America Foundation en The Architectural League, en te St. Louis door de University Club. Dank zij deze voordrachten konden vele schilders, beeldhouwers en grafici aan toen in Nederland niet meer voorhanden materialen worden geholpen.)
Expositie met drie jongere vrienden in de Schaeffer Galleries te New York.

- 1947 Tentoonstelling bij Buffa te Amsterdam met dezelfde vrienden.

- 1948 Het nieuwe atelier aan de Herengracht te Amsterdam betrokken. Het eerste, daar ontstane, schilderij: „Zelfportret met capuchon”.

- 1951 Zeven glas-in-loodramen voor de kerk van het Bagijnhof te Amsterdam en drie voor de St. Bavo te Haarlem.

- 1952 Drie ramen voor de English-American Church te 's-Gravenhage.

- 1953 Zeven glas-in-loodramen voor het Priesterkoor van de Munsterkerk te Roermond.

- 1954 Eerste reis naar Italië, waar zij geruime tijd verblijft in Napels en omgeving, in Ravenna, Padua en Venetië.

- 1955 Tweede studiereis naar Italië, die voornamelijk Rome tot doel had.

- 1956 Het grote gobelin voor het m.s. Statendam: „Augurium” en een vijfluik „Moira”.

gedachten over kunst

Wij leven in een hoogconjunctuur van het avantgardisme. Allen trekken het onbekende land binnen, en de verkeersagenten trekken mee. In het oude achterland groeit weer mos op de wegen. Voor degenen, die het jaar tweeduizend zullen beleven, zal dat land stilaan rijp voor ontdekking worden. Voor ons is het prehistorische eigenlijk nog te jong. Wij zouden zo graag de gezichten der oermoeders zien, en het gelaat der dingen, eer men er nog namen en doeleinden aan had gegeven. Zo althans begrijp ik de kunst van vandaag. Geboren aan de rand van een tijd, waarin atomen gespleten worden, is de machine voor ons alweer te ouderwets. Even ouderwets als de schilderijen van Léger. Het is „début du siècle”, — een aanvang, die zijn hoogtepunt bereikte in de mathematisch-gesystematiseerde, klare en eenvoudige wereld van Mondriaan. Sindsdien echter is er een gerommel van dieper herkomst waarneembaar geworden; de onderwereld, de wereld van het onder-bewuste kondigde zich aan in het schilderij. Haar patronen zijn gecompliceerder dan die van Mondriaan. Zij bezit zelfs weer een symboliek, deze wereld, ook al bleef die vooralsnog goeddeels tot het ei en de plek der geboorte beperkt. De teugels van het brein zijn de kunstenaar echter ontvallen. Wellicht zullen spoedig andere, diepere machten ze in handen nemen.

Indien de grote Leonardo, wachtende op telefonische verbinding, op een stuk papier wat gekrabbeld zou hebben, zouden de ontstane figuren niet

